

Önsöz	9
Giriş	14

Bölüm- 1- OLGUNLAŞMA DÖNEMİ

Çocukluk ve eğitim yılları	18
Galatasaray Lisesi ve İstanbul Hukuk Fakültesi	21
Edebiyat alanında Krikor Zohrab	24
Kaybolan Bir Nesil	26
Masis edebiyat gazetesi	30
Hrant Asadur ile birlikte	37
Şairliği	40
Öykücülüğü	41
Öyküleri	46
Ermeni Tiyatrosu ve Zohrab	53
Evleniyor	56
Kadınlara bakışı	59
Eğitimli bir kadın benim için kadın değildir	60
Zina üzerine sözleri	62
Avukat Krikor Zohrab	64
Uluslararası davaların ve her milletten siyasinin avukatı	66
Alaturka müziğe merakı ve başına gelenler	68
Gözaltına Alınması	74
Avukatlık yapma yasağı	76

Bölüm- 2- AKTİF SİYASET DÖNEMİ

Kanun-i Esasi'nin ilanı	78
Nor Or (Yeni Gün)	82
Hukuk Fakültesinde öğretim üyesi	84
Osmanlı topraklarında Ermenilerin durumu	86
Özgürlükçü ve örgütlü toplum	89
Siyasetçi Krikor Zohrab	92
Osmanlı Meşrutiyet Kulübü	92
Taksim Bahçesindeki konuşma	93
Prens Sabahattin ve Ademi merkeziyetçilik	99

Ahrar Fırkası	100
Ermeni Milli Meclisi'ne seçiliyor	102
1908 Meclis-i Mebusan seçimleri	105
Zohrab'ın adaylığına İttihatçılar karşı çıkıyor	107
Yeni seçilen bazı mebuslar hakkındaki itirazları	111
Meclis Çalışmaları	112
31 Mart Olayı	115
İttihatçılara muhalif gazeteci Hasan Fehmi'nin öldürülmesi	116
İttihatçılara karşı güçlerin isyanı	117
Ermeniler İttihatçıları saklıyorlar: Halil Bey	119
İsyancıların Zohrab'a güveni	120
İsyan bastırılıyor	123
1909 Adana Olayları	126
Adana'da Ermeni katliamı	127
Adana Olayları karşısında İttihatçı yöneticiler	128
Adana Olayları ve Ermeniler arasında fikir ayrılıkları	131
Zohrab'ın sakinleştirici tutumu	137
Hükümet: "Ermenilerin katledilmesinde Ermeniler sorumsuzdur"	141
Son Osmanlıcı Krikor Zohrab	142
Tatil-i Eşgal Kanunu	147
Grev haktır, suç olamaz	148
Sendika kurma hakkı	150
Soşyalistler vatan savunmasından yanadır	153
Siyasette liberal Krikor Zohrab'ın dar gelirlileri koruyan vergi politikası	155
Vergide adaletsizlik	159
Zohrab ve sosyalizm	162
Ben sosyalistim, inanmış bir sosyalistim	163
Korumacı ekonomi politika ve yabancı sermaye	165
Ekonomide ılımlı himayecilik	165
Halkın ekonomik sıkıntıları	169
Bağdat Demiryolu yapımındaki imtiyazlar	169
Dünyadaki demokrasi mücadelesi	172
Krikor Zohrab ve Meşrutiyet	175
Osmanlı toplumu Cumhuriyet'e hazır değil	177
Padişahın yetkileri üstüne	178
Kavmiyet ve Cinsiyet Üzerine Cemiyet Kurulması	180
Osmanlının birliği	181
Eğitim ve Ana dil konusu	183
Osmanlı eğitim sistemi içinde Ermeni okullarının yeri	185
Ana dilde eğitim	187
Gayrimüslimlerin askerlik yapması üzerine	190
Beraber yaşamak için, beraber ölmek lazımdır	192
Milliyetler Sorunu üzerine	195

Arnavutluk ve Makedonya meselesi	197
Zengin olmadan zengin gibi yaşamak	201
Çocukların eğitimi ve Avrupa tatilleri	207
Meclis çalışmalarında Bağımsız ve Liberal mebus	209
Taşnaksutyun ile dostluk	211
Ermeni Milli Meclisi'nde devrimcilerle ittifak: Azadagan Gurubu	214
İttihat ve Terakki ile iyi ilişkiler	217
1912 Meclis-i Mebusan seçimleri	219
Ermeni Reformunun yeniden gündeme gelmesi	224
Ermeni sorunu için Zohrab'ın farklı çözüm arayışları	226
Ermeni sorununun çözümü için Ermeniler harekete geçiyor	230
Belgeler Işığında Ermeni Sorunu	233
Altı vilayette Ermeni nüfusunun sayısal durumu	234
Ticaret ve Sanayi'de Ermenilerin durumu	237
Eğitim alanında Ermeniler	237
Ermeni sorununa çözüm önerisi	239
Ermeni reformu üzerine görüşmeler ve anlaşma	240
Rusya Ermenilerin, Almanya Osmanlı'nın vasiliğini üstleniyor	242
Cemal Paşa: Rusların maşası oluyorsunuz	245
Zohrab ile Halil Bey arasındaki görüşme	246
Halil Bey ile varılan anlaşmanın Ermeniler tarafından reddedilmesi	248
İhanete varan suçlamalar	251
Ermeni reformu anlaşması imzalanıyor	353
Sosyal yaşamı	259
Edebiyat Görüşmeleri	262
Gregoryen kimliği yerine Ermeni kimliği	263
Ünlülerin ve güçsüzlerin avukatı	263
Osmanlı ve Ermeni toplumunun vitrininde	266
1914 Meclis seçimleri	269
Halil Bey Zohrab'ın evine sığınyor	269
Birinci Dünya Savaşı başlıyor	272
Ermenilerin özgüveni	274
Reform ümitleri sona eriyor	275
Bizi katledecekler	280
Ermenilerin geleceğini karanlık görüyor	284
Osmanlı devleti savaşa giriyor	286
Şapka ile fes yer değiştiriyor	287
Cavit Bey'in anlattıkları	289

Bölüm- 3- ÖLÜME GİDEN YOL

24 Nisan 1915	292
İttihatçı hükümet tutuklama operasyonu için fırsat kolluyor	294
İstanbul'da 24 Nisan 1915 tutuklama operasyonu	296
Sadrizam Sait Halim Paşa'ya yapılan müracaat	298

Dâhiliye Nazırı Talat Bey'e yapılan müracaat	300
Talat Bey ile Vartkes'in görüşmesi	302
İtilaf Devletlerinin 24 Mayıs 1915 tarihli deklarasyonu	303
Ermeni aydınların zaafı	304
Osmanlı ulusundan Türkçülüğe	306
Teşkilat-ı Mahsusa	307
Ermenilerin sürgün ve katledilmesinde Almanya'nın yeri	309
Tutuklanması ve öldürülmesi	312
Ruhsal durumu	313
Zohrab'ın Talat Bey'e sert çıkışı	316
Tutuklanıyor	319
Ölüm yolculuğu başlıyor	325
Zohrab Konya'da	326
Urfa- Diyarbakır arasında katliam yolu	333
Zohrab Adana'da	335
Halep'te Vali Celal Bey'in himayesinde	336
Halil Bey'in vefasızlığı	342
Vartkes'in çabaları	345
Selanikli Dr. Nazım	346
Hastalığın seyri	349
Beni Diyarbakır'a yok etmek için gönderiyorlar	351
Zohrab Urfa'da	353
Öldürülmesi	355
Öldürülmesinin ardından	361
1915'de öldürülen Ermeni mebuslar	365
Halil Bey'in ifadesi	367
Faiz El Huseyin'in anıları	370
Falih Rıfka Atay'ın anıları	371
Ahmet Refik Altınay'ın anlatımı	373
Çerkez Ahmet kimdir?	375
Çerkez Ahmet Teşkilat-ı Mahsusa saflarında	376
Krikor Zohrab'a saygıyla	384
Çocukları	384
Geriye kalan arşiv	386
Sonsöz	388
Ek. 1- Krikor Zohrab'ın basılmış eserleri	393
Ek. 2- Krikor Zohrab'ın öyküleri	385
Ek. 3- Krikor Zohrab'ın ölüm yolculuğunda karısına yazdığı mektupları	398
Biyografiler	416
Kaynaklar	439
Dizin	449
Fotoğraf Albümü	470
Basılmış yayınların kapakları	504